

PROGRAMA
pentru
EVALUARE NAȚIONALĂ PENTRU ABSOLVENȚII CLASEI a VIII-a

DISCIPLINA
LIMBA ȘI LITERATURA ROMANI MATERNĂ

București, 2022

I. STATUTUL DISCIPLINEI

Limba și literatura rromani maternă are, în cadrul Evaluării Naționale pentru absolvenții clasei a VIII-a, statut de disciplină obligatorie pentru elevii care au urmat cursurile gimnaziale în limba maternă.

Programa, bazată pe *modelul comunicativ-funcțional*, recomandă valorificarea tuturor experiențelor de învățare ale elevilor, integrând cele trei dimensiuni ale educației (formală, nonformală și informală), ale căror interferențe favorizează dezvoltarea la elev a competențelor generale, prin intermediul celor specifice, aplicate la conținuturile propuse.

Programa de examen este realizată în conformitate cu prevederile programelor școlare în vigoare pentru învățământul gimnazial. Variantele de subiecte pentru Evaluarea Națională pentru absolvenții clasei a VIII-a evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru orice modalitate corectă de rezolvare a cerințelor.

Programa de limba și literatura rromani maternă favorizează abordarea învățării din perspectivă inter- și transdisciplinară, urmărind:

- înțelegerea faptelor de limbă și a coerenței lor structurale, pornind de la mecanismele esențiale de generare a mesajului în comunicare orală și scrisă;
- asigurarea controlului asupra uzului comunicării lingvistice în activități de ascultare, vorbire, lectură și scriere, în raport cu norma limbii rromani în vigoare;
- cunoașterea și înțelegerea elementelor fundamentale de ordin lexical și gramatical, comune limbii rromani și altor limbi de contact, într-o viziune sincronică;
- dobândirea unor competențe de lectură pe care elevii să le poată folosi în contexte diverse de viață în școală și în afara ei;
- asumarea valorilor etice și a idealurilor umaniste naționale și europene, definitorii pentru omul modern, necesare propriei dezvoltări afective și morale, având ca reper modelul sociocultural contemporan.

Evaluarea Națională pentru absolvenții clasei a VIII-a la disciplina limba și literatura rromani maternă are în vedere viziunea comunicativ-pragmatică, abordarea funcțională și aplicativă a elementelor de construcție a comunicării, cu accent pe identificarea rolului acestora în construirea mesajelor și pe utilizarea lor corectă și adecvată în propria exprimare scrisă. Sarcinile de lucru vizează exerciții de tip analitic (de recunoaștere, de motivare, de diferențiere) și de tip sintetic (de modificare, de completare, de exemplificare, de construcție) și de evidențiere a aspectelor ortografice și de punctuație, în situațiile care impun o asemenea abordare. Prin sarcinile de lucru se urmărește atât înțelegerea unui text literar dat (identificarea unor trăsături ale textului și exprimarea unui punct de vedere asupra acestora etc.), precum și redactarea de către elev a unor compuneri vizând scrierea despre un text literar (rezumat, caracterizare de personaj, comentarea sumară a unor secvențe, exprimarea unui punct de vedere privind ideile sau structurarea textului etc.). De asemenea, sarcinile de lucru vor avea în vedere evaluarea competențelor de redactare a unor texte argumentative (motivarea apartenenței la o specie literară).

II. COMPETENȚE DE EVALUAT

Tabelul de mai jos cuprinde atât competențele generale care vizează receptarea și redactarea mesajelor scrise din programa școlară, cât și detaliierile lor în competențele specifice și conținuturile asociate urmărite în cadrul Evaluării Naționale pentru absolvenții clasei a VIII-a la limba și literatura rromani maternă.

1. Receptarea și redactarea textului scris de diverse tipuri

Competențe specifice	Conținuturi
1.1. Prezentarea informațiilor și a intențiilor de comunicare din texte continue, discontinue și multimodale	Textul narativ literar – în proză <ul style="list-style-type: none"> • Instanțele comunicării narative: autor, narator, personaje • Narațiunea la persoana a III-a și la persoana I • Momentele subiectului/etapele acțiunii. Idei secundare Planul dezvoltat de idei <ul style="list-style-type: none"> - Textul narativ nonliterar - Textul descriptiv literar - Strategii de comprehensiune: reflecții asupra limbajului și a structurii textelor de tip narativ, descriptiv, dialogat; discuții pe marginea textelor citite - Strategii de interpretare: interpretarea limbajului figurat (epitetul, enumerația) Textul epic <p>Narativul literar. Personajul. Mijloace de caracterizare</p> Textul dramatic și arta spectacolului <ul style="list-style-type: none"> - Autor, personaj dramatic - Rolul indicațiilor scenice - Rolul dialogului - Actori, decor, costume, lumini, muzică - Dialogul - în textul scris și în spectacol - Dialogul în textul nonliterar (interviul) Textul liric <p>Versificație: rimă, strofă, măsura versurilor, ritmul (intuitiv)</p> <p>Exprimarea emoțiilor și a sentimentelor</p> <ul style="list-style-type: none"> - Strategii de comprehensiune: reflecții asupra limbajului și a structurii textelor de tip epic, liric, dramatic Textul argumentativ <ul style="list-style-type: none"> - Texte care combină diverse tipuri (explicativ, narativ, descriptiv, dialogat, argumentativ) - Strategii de comprehensiune: compararea a două sau mai multe texte sub aspectul conținutului și al structurii
1.2. Redactarea unui text complex, în care să își exprime puncte de vedere argumentate, pe diverse teme sau cu referire la diverse texte citite	<ul style="list-style-type: none"> - Rescrierea textului pentru a-i da coerență și claritate, pentru a nuanța ideile - Corectarea greșelilor de literă, ortografie, punctuație. Tipare textuale de structurare a ideilor <ul style="list-style-type: none"> - „Întrebările cheie” pentru realizarea unui interviu, eseu-portretistic, eseu-argumentativ (cine?/ kon?, ce? /so?, când?/ kana? unde? /kaj?, de ce?/ sosθar?) - Stil: naturalețe, eufonie, varietate, originalitate, concizie, varietate - Structuri textuale: secvențe de tip narativ, explicativ, descriptiv, dialogal - Prezentarea textului: elemente grafice specifice diverselor tipuri de texte: scheme, tabele corelate cu conținutul textului. - Organizarea unui text în funcție de situația de comunicare. - Modalități de exprimare a preferințelor și a opiniilor - Rezumatul /planul de idei

	<ul style="list-style-type: none"> - Transformarea vorbirii directe în vorbire indirectă - Expansiunea sau contragerea unei secvențe dintr-un text narativ sau descriptiv - Comentarea unor pasaje din textele citite, descrierea unei emoții (bucurie, uimire, frică) - Caracterizarea personajului pe baza unor trăsături definitorii extrase dintr-o secvență a textului - Tipare textuale de structurare a ideilor: comparație, analogie, ordinea argumentelor în textul argumentativ - Etica redactării: originalitate
--	---

2. Utilizarea corectă, adecvată și eficientă a limbii în procesul comunicării orale și scrise

Competențe specifice	Conținuturi
<p>2.1 Folosirea achizițiilor privind structuri morfosintactice complexe ale limbii române literare pentru înțelegere corectă și exprimare nuanțată a intențiilor comunicative</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Substantivul - categoriile gramaticale ale acestuia: gen (masculin și feminin), număr (singular și plural), determinare (articol) și cele șapte cazuri (nominativ, acuzativ, dativ, genitiv, ablativ, sociativ-instrumental și vocativ). Flexiunea nominală - Adjectivul- tipurile acestuia (buxle și tang), gradele de comparație ale adjectivului - Topica în propoziție. Norme de punctuație - Verbul - modurile personale și nepersonale. Distincția între verbele tematice și verbele atematice - Pronumele -tipurile și declinarea (pronumele personal/ i ženutni sarnavni, pronumele interogativ-relativ/ i pučhutni-phandutni sarnavni, pronumele posesiv/ i posesivo sarnavni, pronumele reflexiv/ i refleksivo sarnavni, pronumele demonstrativ/ i sikavutni sarnavni, pronumle nehotărât/ i nisavutni sarnavni și pronumele negativ/ i negativo sarnavni - Folosirea corectă a pronumelor și a adjectivelor pronominale: interogativ, relativ și nehotărât - Pronumele posesiv și exprimarea posesiei sau marcarea lipsei posesiei în construcții verbale posesive (prezent, imperfect și perfect) - Topica adjectivului (antepus substantivului). Acordul adjectivului cu substantivul. Adjectivul provenit din participiu - Numeralul. Tipuri de numeral (cardinal, ordinal, colectiv, distributiv, adverbial). Posibilități combinatorii ale numeralului și declinarea acestuia - Prepoziția (după origine, după conținutul lexical și după formă - tipurile) - Predicatul verbal și predicatul nominal - Subiectul - Atributul - Complementul - Construcții sintactice: <ul style="list-style-type: none"> • construcții active/ construcții pasive cu verbul a fi • construcții impersonale • construcții cu pronume reflexive - Enunțuri eliptice. Norme de punctuație - Fraza. Subordonarea prin conjuncții și prin pronume și adverbe relative. Norme de punctuație

	<ul style="list-style-type: none"> - Realizări propoziționale ale unor funcții sintactice: atributiva, completiva directă
2.2. Analizarea elementelor de dinamică a limbii, prin utilizarea achizițiilor de lexic și semantică	<p>Vocabular</p> <ul style="list-style-type: none"> - Structura cuvântului: Cuvântul, unitate de bază a vocabularului; Cuvântul și contextul; forma și sensul cuvintelor - Categorii semantice: sinonime, antonime - Mijloace interne de îmbogățire a vocabularului: derivarea, compunerea; cuvânt de bază și cuvânt derivat, conversiunea - Mijloacele externe de îmbogățire a vocabularului; împrumuturile lexicale - Îmbinări libere de cuvinte, locuțiuni, cuvinte compuse - Familia lexicală - Câmpul lexical <p>Variație stilistică</p> <ul style="list-style-type: none"> - Selecție lexicală în limba vorbită și în limba scrisă - Termeni științifici - Variații dialectale ale limbii
2.3. Valorificarea relației dintre normă, abatere și uz în adecvarea strategiilor individuale de comunicare	<p>Ortoepie și ortografie</p> <ul style="list-style-type: none"> - Alfabetul limbii rromani. Ordonarea cuvintelor după criteriul alfabetic. Dicționarul. Articolul de dicționar - Tipuri de sunete: Vocală. Consoană - Semivocală. Accentul. Silaba - Grupurile vocalice - Despărțirea în silabe - Scrierea și pronunția cuvintelor de origine străină, conținând foneme nespecifice limbii rromani